

Lời nhận xét:

Bill Laurie là sinh viên Hoa Kỳ, một trong những chuyên gia nghiên cứu Việt Nam và nhân chủng học đặc biệt quan tâm trong cuộc họ mang tên "Quân Đội Việt Nam Cộng Hòa: Suy nghĩ và tái thẩm định sau 30 năm" (ARVN: Reflections and reassessments after 30 years) do Trung Tâm Việt Nam thuộc Đại học Texas Tech tổ chức tại Lubbock trong hai ngày 17 và 18 Tháng Ba năm 2006.

Trong số những điều gì về Việt-Mỹ, ông Laurie là người nêu ra quan điểm cá nhân riêng ông về một quân đội mà ông tin rằng sát cánh với công việc một chuyên viên tình báo cao cấp trong nhiều năm. Bài này đặc biệt chuyen ngang tay nguyên bản bài viết của Bill Laurie, mà ông dùng để trình bày, và nêu rõ, trong buổi họ. Bill Laurie gửi tặng bài viết cho tác giả, cho phép đăng tải và phân tích trong giao thông Việt ngữ. Những chia sẻ này đều trong lòng của ông là chung thủy của tác giả đối với câu văn chuyen ngang duch mang đặc ý nghĩa của nó.

Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa thay đổi một cách đáng kể về sự lỏng lẻo phorm chật trong khoảng thời gian từ 1968 đến 1975. Số thay đổi không hề đột ngột giật truyền thông tin từ Hoa Kỳ lưu ý, và nhìn chung thì sốn nay vẫn không đột ngột công chúng Mỹ biết đến, vẫn không đột ngột sốn chân và mô tò đột ngột trong sốn cuốn sách tôi coi là "sách số". Một phần nguyên nhân của sốn kinh này là do sốn chật và tóm móm của sốn thay đổi không đột ngột tiên đoán hay tiên kiến, đột ngột trên hiếu quan hoặt đột ngột và khéo nắng của Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa trước năm 1968.

Bài này không hề muộn chói bỗng nhóng vén đột nghiêm trọng đã hiện hữu, hay phô nhanh rồng vén đột tham nhũng, lãnh đao kém cỏi không tiếc tốn gây hiềm hận cho khéo nắng của Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa bao vù đột nhanh chóng. Tuy nhiên, sốt mốt móm đột nào đó, nhóng vén đột này có đột ngột quyết, và nhóng khía cõi nhát cõi của Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa không thể bỗng

xóa khói trang lịch sử vinh quang.

Tôi đã từng nghĩ rằng điều này, khi đó ở Việt Nam cuối năm 1971 và phục vụ 1 năm tại MACV(Phái Bộ Quân Viễn Hoa Kỳ tại Việt Nam), rồi sau đó trở lại thêm hai năm, từ 1973-1975, làm việc ở Phòng Tùy Viên Quân Sư. (DAO)

Khi tham gia huấn luyện và điều tra phục vụ nhân mắt của mình, tôi tham gia khóa huấn luyện căn bản sĩ quan lục quân tại Fort Benning, Georgia, tình báo chiến thuật và chuyên biệt về Đông Nam Á ở Ft. Holabird, Maryland, và học trường Viết ngữ tại Ft. Bliss, Texas. Tại Việt Nam thì điều kiện bịt nhung nghiêm trọng cản trở đang điều chỉnh dãy đi đòn chia bờ biển; nên thay vào đó tôi điều chỉnh đòn vào MACV J-2 và công việc một chuyên viên phân tích tình báo, trách nhiệm phò trách Cambodia, rồi tiếp tục vào Quân Khu IV, bao quát toàn vùng đòn bờ sông Cửu Long. Công việc này mở rộng một cách không chính thức bao gồm công tác liên lạc gián Bóng Tham Mưu Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa, các toán cảng vận Mười, các chính quyền thành phố cảng Việt Nam, và cả các đơn vị Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa ở vùng IV. Trong 3 năm đó tôi có một lúc chia này, lúc chia khác, trên khía cạnh 18 trong số 44 thành phố Việt Nam Cộng Hòa, liên lạc không nhung với các đơn vị Mười và Việt Nam Cộng Hòa mà chỉ riêng Úc, chỉ quan trọng trung Mười USAID, và CIA. Khi thì đang vào vị trí rất cao cấp trong những buổi thuyết trình ởARING hành dinh của MACV cũng như ở Bóng Tham Mưu Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa, tuần sau đó tôi có thể đã ở trên những ruộng lúa tách Kien Phong cùng với các binh sĩ Đài Phòn Quân, hay bay ngang tách Đanh TARING trên một chiếc trực thăng Huey của Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa, hoặc là nằm trong căn cứ Biệt Động Quân Trà Cú bên sông Vàm Cỏ Đông.

Nói tiếng Việt là điều vô cùng quan trọng, và trong vòng một tháng sau khi tôi ở Việt Nam, thấy rõ ràng hồn nhiên là nhung điều tôi tách nghe ở Mười, dù là tin tức báo chí hay là nhung cuối thô lúng nghe trong các trại tù đói hèo, mà có thể điều tôi điều không gì tôi đang trả lời qua và gấp phòi. Nói về nó tôi nói “Nếu bạn hỏi tôi tại sao nhung người ở Mười đang nói về Việt Nam, thì mình đang ở nơi nào đây?”

Nhưng thời điểm ngoài giờ làm việc của tôi điều đặc biệt là tên trong một kích thước tờ hoàn toàn Việt Nam. Dù là ở Sài Gòn, Cao Lãnh, hay Rạch Giá, tôi cũng lui tách nhung cái quán nhung, với nhung bàn cà-phê, mì, cháo... háo hức lòng nghe nghe nói lính Việt Nam nói chuyện, tôi hối han, và hức động thắc mắc nhung gì tôi tách hức Hoa Kỳ.

Sau đây là một số điều tôi không dám nói năm 1975. Từ đó đến nay tôi đã đắc hùng feet/khối nhung tài liệu giao mua và hùng trăm cuốn sách, kể cả nhung tác phẩm tiếng Việt, phỏng vấn dãy mươi tờ báo này qua kí lục năm và viết nhung câu chuyện binh gác Đông Nam Á và gác Hoa Kỳ, săn tìm trong hàng trăm trang web Việt Nam và Đông Nam Á trên Internet. Vẫn còn rất nhung điều vẫn chưa nói về Việt Nam, Lào, Cambodia và Thái Lan là nhung gì công chúng Hoa Kỳ tách ng, và nhung kí

luôn do những người có các xem xét trình bày lên thì họ không phù hợp với những gì mà họ hiểu họ từ mìn con người (M) thông là họ biết.

Quả là có những vấn đề nghiêm trọng về tham nhũng. Đúng là có những tóm gõi ng với lãnh đão bột xứng. Tuy nhiên, chúng phải ai nói hay gọi ý gì với tôi, mà chính là ngay lòn đùu tiên đón với Sĩ Đoàn 9 Bộ Binh Việt Nam Cộng Hòa, tôi đã phát giác khôn nồng dày dặn và đầy chuyên nghiệp trong những hoạt động mà tôi chung kiêm cả một trung tâm hàn gắn cùp sỹ đoàn. Cũng chung ai nói với tôi là Sĩ Đoàn 7 Bộ Binh Việt Nam Cộng Hòa, đùn vùi cùi mãi bù két tòi vì khôn nồng chỉn đùu kém cùi cùi p Bùc nhiệm năm trước, đã biến thái thành một đùn vùi có hiếu nồng chỉn đùu cao độ i tài lãnh đao ch huy cùa Tổng Nguyễn Khoa Nam, mìn con người thanh liêm không mìn tì vùt, song song với tài nồng vùi chỉn thuột, mà đùn nay vùn không hù đùc công chúng Hoa Kỳ biết tòi, tuy đã đùc ngòi Viết Nam tôn sùng đúng mìn. Cũng không hù có ai ngó ý hay nói với tôi ròng có thể là lòn lòn Đài Phùng Quân tinh Hù Nghĩa, là những dân quân cùa tinh, đã làm mìn mìn chung nhông 1 mà tòi 3 trung đoàn chính quy cùa quân đùi mìn Bùc trong chỉn đùch tòn công năm 1972 cùa Hà Nội. Hù đã nha nát và nhù ra nguyên cù lòn lòn xung kích cùa đùi phùng, mìn lòn lòn có thể đã làm đùi chỉn lòn ch sỹ vào thòi kđ đó.

Đài Phùng Quân không đùc Pháo Bin và Không Quân sòn sàng yểm trù nhù lòn lòn chính quy Viết Nam Cộng Hòa, trong đó kù cù Nhùy Dù, Biết Đèng Quân, Thùy Quân Lực Chiìn. Quân đùa phùng chùa vào kù thuột chỉn đùu căn bùn bù binh. Nùu quân Bùc Viết đánh thòing đùc chỉn tuyùn này thì hù đã lòn tòc trùc tiùp đe dùa Sài Gòn, chù cách đó 25 dùm, buùc Sĩ Đoàn 21 Bộ Binh Việt Nam Cộng Hòa phùi rút khùi quùc lòn 13, tò đó đù cho lòn lòn Bùc Viết hùng thòng vào An Lòn. Và nhù Tiết Sĩ James H. Willbanks viết trong tác phùm xuùt sùc cùa ông (vùn An Lòn), Sĩ Đoàn 21 tuy không thành công trong viùc phá vòng vây An Lòn nhùng cũng đã buùc Bùc Viết phùi đùa mìn sù đoàn đùi hùng khùi chỉn trùng An Lòn, nùu không, nùi này có thể đã sùp đù vùi nhùng hùu quù khùc liùt.

Nói vùn tòt, Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa, mìn cách toàn diùn, đã có khôn nồng cao hùn nhùu so vùi nhùng gì tôi biết trùùc khi tôi qua Viết Nam, và càng cao hùn nhùu so vùi nhùng gì đùc chuyễn tòi cho ngòi dân Mù. Ngày trùùc... và ngày nay cũng vùy.

Trù lòn tòi kù đang thò o luùn trong bùn thuyết trình này, ai cũng biết Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa vùng mìn nhùu vùn đù trùm trùng. Điều này là hiùn nhiên. Nùu không nhù vùy thì đã chung cùn phùi yêu cùu nhùng đùn vùi chỉn đùu cùa Hoa Kỳ, Úc, Nam Hàn, Thái Lan và New Zealand tòi đó.

Tuy nhiên, còn có những chung d&ch u cho th&y l&ng Việt Nam Cộng Hòa khi đ&ch trang b&nh đúng m&c và chung huy t&t đ&p thì s&nh có khung n&ng t&i đ&nh.

Năm 1966 m&t ti&u đoàn Bi&t Đ&ng Quân Vi&t Nam Cộng Hòa đã gây thi&t h&i n&ng và đã “giúp” gi&m quân s&nh chung còn 1 ph&n 10 cho m&t trung đoàn B&c Vi&t đ&ng g&p ba l&n h&n Th&ch Tr&. Ti&u đoàn này đ&ch c T&ng Th&ng Johnson t&ng th&nh “Huy chung c&a t&ng th&ng Hoa K&”. Đ&i Úy Bobby Jackson, c& v&n ti&u đoàn này, đã mô t&ng&i đ&i tác c&a ông, Đ&i Úy Nguy&n Văn Chinh (hay Chính?), nh& là con ng&i tuy&t nhiên không h&n s&nh h&i. Ti&u Đoàn 2 Th&y Quân L&c Chi&n, mang huy hi&u Tr&u Đ&nh, đã t&ng b&t n&t nhi&u đ&nh v&n c&ng s&nh mi&n Nam và chính quy B&c Vi&t, chung t&s&nh x&ng h&p c&a huy hi&u tr&u đ&nh (càng có ý nghĩa đ&i v&n i nh&ng ai đ&a t&ng g&p ph&i m&t con tr&u đang n&i gi&n (và b&nh n&o ăn hi&p!) Công tr&ng c&a h&n không h&n đ&ch t&nh trình trong gi&i truy&n thông tin t&c c&a Hoa K&, và v&n sau c&ng b&nh b&nh quên trong cái g&i là “l&ch s&nh”...

Năm 1968, trong b&nh c&nh cu&c t&ng công kích 68 th&t b&nh c&a Hà Nội, các nh&a ho&ch đ&nh chính sách c&a Hoa K& th&y rõ là k&nh ho&ch Vi&t Nam hóa ph&i đ&ch t&ng ti&n, nh&ng nhi&u ng&i (M&) l&i l&m t&nh đó là ranh gi&i gi&a hai th&i k&, th&i k& Quân L&c Vi&t Nam Cộng Hòa không chi&n đ&nh, và b&nh gi&i là lúc h&n b&t đ&nh chi&n đ&nh. Thái đ&nh này đã b&nh quên đ&i ki&n là m&c t&nh vong vì chi&n s&nh h&ng tháng c&a Quân L&c Vi&t Nam Cộng Hòa đã v&nh xa m&c t&n th&t trong toàn cu&c chi&n c&a t&t c&nh các l&c l&ng đ&ng minh c&ng l&i.

R&t cu&c thì Quân L&c Vi&t Nam Cộng Hòa cũng đ&ch cung c&p v&u kh& t&i t&n, thay th&i nh&ng trang b&nh th&i Th& Chi&n Th& Hai mà h&n h&t quân l&c này ph&i s&nh d&ng (kho&ng đ&nh năm 1968 chung có 5% quân đ&i Vi&t Nam Cộng Hòa đ&ch trang b&nh súng M16), nh&n chung thì thua kém v&u kh& c&a Vi&t Cộng và b&nh đ&i B&c Vi&t. Đ&nh th&i, quân s&nh c&ng tăng ti&n, theo nh&nh b&nh đ&nh đây trình bày:

(B&nh ghi nh&ng con s&nh gia tăng quân s&nh c&a các l&c l&ng chính quy và Đ&a Ph&ng Quân, Nghĩa Quân, t&nh năm 1968 đ&nh năm 1972, cho th&y quân s&nh t&ng c&ng tăng 28%, t&nh 820 ngàn l&nh 1 tri&u 48 ngàn quân. Trong đó, Không Quân gia tăng quân s&nh t&nh 163%, H&n Quân tăng 110%, L&c Quân tăng g&n 8% quân s&nh)

Trong b&nh này, nh&m t&nh Anh ng&i ARVN, t&c the Army of Republic of Vietnam, có nghĩa là L&c Quân Vi&t Nam, chung bao g&m 38% Quân L&c Vi&t Nam Cộng Hòa (tác gi&i kh&ng đ&nh ý dùng nh&m chung ARVN đ&nh chung Quân L&c Vi&t Nam Cộng Hòa, và ông dùng nh&m chung RVNAF, Republic of Vietnam's Armed Forces). Ngoài ra còn nh&ng thành ph&n kh&ch, g&m C&nh Sát D&a Chi&n, Nh&n D&n T&nh V&, và các to&n X&y D&ng N&ng Th&n.

Lực lượng xây dựng nông thôn không đụng coi là lực lượng chính đùa, còn lực lượng Nhân dân tị nạn thường bao gồm những (những lực lượng này) cũng là những người cho quân Việt Cộng và quân đội Bắc Việt (North Vietnam's Army trong nguyên bản). Có lần một toán cán bộ xây dựng nông thôn đã đụy lui về một tiểu đoàn Việt Cộng ở thành Vĩnh Long. Các toán viên bắt giao pháo binh của tên yểm trợ. Chuyện này cũng không đụng biết đùn đùn ghi nhận vào tài liệu.

Thành phần của lực lượng Nhân dân tị nạn quá già, hay vì thênh thết nên không gia nhập quân đội chính quy, chỉ phục vụ như lực lượng phòng vệ làng lòi chống lính nhung toán thu thuế, tuyển mìn, hay tuyên truyền cản ngang súng đập phá. Những Nhân dân tị nạn cũng là một yếu tố mà công sản đập phá phái i phó sau năm 1968. Trước đó không có lực lượng này, Việt Cộng đã đập phá phòng thủ do đi vào lòp xã lúc ban đêm. Nhiều lúc Nhân dân tị nạn không có vũ khí, nhiều khi họ bao tuyên truyền đột nhập theo Việt Cộng, nhưng có nhiều lúc khác là có nhung báo cáo nhau sau: (Trích từ các sách về cản ngang ngõ i M).

"Hai Việt Cộng đang bao tóm một Nhân dân tị nạn thì một Nhân dân tị nạn khác xuất hiện, bao n chốt hai Việt Cộng này bằng súng M1 (không ghi rõ garant hay carbine), tách thu đòn tóm súng AK47 và một súng lục 9 ly."

Và "cả hai lòp Prey Vang và Tahou đêm nay bao bọc súng nhau và B-40. Nhân dân tị nạn đập phá đụy lui hai toán trinh sát nhau."

Còn nữa: Một Nhân dân tị nạn 18 tuổi đã là người bắn cháy chiếc xe tăng đầu tiên trong rất nhiều xe tăng T 54 của Bắc Việt bao tiêu hủy tại An Lộc trong cuộc bao vây năm 1972.

Hà Nội không may hài lòng về lực lượng này, theo nhau tài liệu sau đây:

"Chúng (QLVNCH) tăng cường các lực lượng bù nhìn, cung cấp chính quyền bù nhìn và thiết lập mìn lõi tiễn đòn cùng các tinh nhuệ Nhân dân tị nạn bù nhìn và nhiều làng xã. Chúng cũng cung cấp thêm trang bị kinh nghiệm và tính lõi đòn cho lực lượng bù nhìn, thiết lập phòng tuyến phòng vệ, và đụng ra cả một hệ thống phòng thủ và đòn áp mìn và nhung khu vực đông dân cư. Kết quả là chúng đã gây nhiều khó khăn và tốn thời cho lực lượng bao (Việt Cộng)."

Sự kiện này không xảy ra trước năm 1968, khi lực lượng Nhân dân tị nạn đã được thành lập và trang bị bằng những vũ khí thời chiến thứ hai do các lực lượng QLVNCH chuyển giao lại.

Táng tánh v&#y, l&oc l&oc Nghĩa quân, Đ&a phát ngá quân v&#i sá trá giúp c&a các toán c&a v&#n Mã l&oc d&ng, đác tuy&#n mã thám tán năm 1968 và trang bá vú khúi tát hún, khúi sá tián bá, nhúc v&#n David Donovan thu&#c mãt toán l&oc d&ng chúng kiún trong mãt trán tán công bá binh năm 1970:

“Chúng tôi váa vát khúi khu mãn báy chính thì bá húa l&oc tá mãt ráng cây trác mãt bán tá. Nãc váng tung táe xung quanh, đán bay vúo vúo trên đáu, trong tiáng sáng nhú nã d&on. Binh sábáy giút phán áng tát l&oc, khúng giút nhú trác kia c&a mãi khi bá bán l&oc hú gún nhú tá liút. Trung sái Abney chá huy cánh đuái c&a đái húnh húng dác, bung qua bên phái, sá d&ng nhú thán phán đáu đáng tán Kích, trong khi chúng tôi l&oc pháa trác phán áng l&oc húa l&oc đách. Khi toán c&a Abney tái đác chá đáa thá có che chá thì hú d&ng l&oc và bát đáu tác xá. Dái húa l&oc bán che đác đó chúng tôi trán tái mãt vú trá khú khác. Hai thán phán chúng tôi yúm trán nhau nhú vúy và tián đác tái húng cúy, sán sáng xung phong. Ba ngái trong toán c&a tái bá tráng đán, khúng biút nãng nhú ra sao nhúng mãi ngái đáu xúng tá. Chúng tôi đá hành đáng khúa hay.”

Kinh nghiệm c&a Donovan khúng phái l&oc đác nhút. C&a vún John Cook nhúc l&oc niám l&oc quan c&a ông vào năm 1970:

“Chúng tôi (tác Cook và sái quan đái tác pháa Viút Nam) đang rát l&oc tinh thún, c&a mã thúy nhúm mình l&oc “kim cúng bát hoúi”. Tinh thún chiún đáu và húng húi chá đáng tán công trong quún hút sác cao, khiún chúng tôi tráy kích quún đách mãt cách gún nhú khinh suút, liúu l&oc.”

Nhúng thán tich nhú vúy khúng phái mãi nãi đáu cú. Có nhúng đán vú khúng đáp áng đác trong thiúi ká thay đái vú nãi l&oc dáo chá huy kúm c&a, chúng thác hiún mãt cuúc húnh quún l&oc soát vú i chiún thu&#c tá chá đáng tán công não. Có khi c&a vún Hoa Ká suút bá giút hay bá dáa giút bái nhúng sái quan đáa phát ngá c&a Viút Nam mà hú khúng húa thu&#c nã đác. Nhiúu c&a vún Mã khú khác khúng gúp cúnh ngú khú chá u đó, nhúng cúng chúng cúng táng tát não vú hoút đáng c&a nhúng đán vú mà hú c&a vún. Dù sao thì nhúng chuy&#n tich c&a c&a và thách thá do c&a vún Mã chúng kiún cúng đáy rúy, nhúng l&oc hoún toán vúng búng trong nhúng cuúc tháo luún trán nãng Mã hay trong ý táng c&a nhúng ngái Mã búnh tháng, cúng nhú trong nhúng gúi đác dáy đát i các trác húc Hoa Ká.

Sá tián bá hay nhúng tám gúng xuút sác ngay trác mãt khúng phái chá hiún hiún trong nhúng l&oc l&oc l&oc thú và nhúng sái đán bá binh VNCH, (l&oc nhúng đán vú) tháng bá cho là khúng mãy nãi trái vú chiún thu&#c tá chá đáng tán công. C&a vún vú ká hoúch búnh đán c&a tán Quúng Trá Richard Stevens, trác đá táng phác vú trong Thúy quún l&oc chiún Mã tái Viút Nam, tá ra ngúc nhiên trác thán tich c&a mãt đán vú thu&#c sái đán 1 bá binh Viút Nam trong trán tán công mãt vú trá khúng pháng húa tián c&a quún Bác Viút:

“Tôi có ở n túng hoàn toàn tút, và thúc sã là kinh ngãc, vã cách thúc hành quân và sã táo bóo cóa hã trong múi viúc... Đây là cuúc hành quân thã 13 nhã vãy do vã ti&n u đoàn trúng này chỉ huy. Ta đang nói chuy&n vã nhãng chuyên gia hãt sãc tinh thúc trong nhãng gã hã làm, nhãng ngã i đã túng thúc hi&n nhãng công túc sãn túc gãy và vã n ti&n p túc thúc hi&n... Các có vãn cóa trung đoàn này luôn luôn nói vã i tôi lúc tôi ra đú, rúng ‘anh đang lúam viúc vã i nhãng ngã i giãi nhãt. Chúng ta khóng có đúi mà có thú nói cho nhãng ngã i này lúam. Chúng ta (các có vãn) chó có viúc yãm trú hãa lúc mã thúi. Cón vã sã hi&n u biút trong hành quân, thã hã là ngã i dúy chúng ta.’’ Chóng tôi có các có vãn ngã i Úc vã ngã i Mã, hã đúu nói y nhã nhau.” (tác giãi trúch lu&n ãn Master năm 1987 cóa Howard C.H Feng, đúi hãc Hawaii).

Ở mi&nам, trong lúnh thã túnh Đúnh Túng thuúc quân khu IV, sã đoàn 7 bãl binh VNCH cóng thi hành nhiúm vã khóng hã có khuyút đúm, theo lúi xác nhãn cóa các có vãn vã các phi công Mã lái trúc thúng chuy&n quân cho các binh sãi sã đoàn 7 trong nhãng trún tún công. Sã đoàn này túng bãl mang ti&n gãy là sã đoàn “lùng vã né” (thay vã “lùng vã diút”, search and destroy), có thú vã trún úp Bãc hãi 1963, nhãng nhãng ai trúc ti&n p công túc vã i hã khóng thú nói gã hãn lúà nhãng lúi ca túng, ngãng mã vã sã tinh thông chiún thuút vã tinh thún hãng hãi xúng xúo. Mãt cóu cón binh Bãc Viút xác nhãn vã sã dúng cóm cóa sã đoàn 7 bãl binh:

“Vùng giãi phόng bãl thuú hãp... Tôi mãt tú thúm thúi gian di chuy&n quanh, có tránh xa các cuúc hành quân cóa quân đúi VNCH.

Ở Bãn Tre (túc túnh Ki&n Hãa) sã đoàn 7 VNCH là lúc lúng chính gãy nãn nhãu khó khăn. Hã u hãt sã đoàn đúc tuyún mã lú vùng chóu thã sãng Cùu Long nãn hã biút rúanh hãt có vùng. Hã thông thuúc vùng nãng cóng nhã chúng tôi.” (tác giãi trúch dún David Chenoff vã Đoàn văn Toúi, sách Chón dung kã đúch, Random House lú New York xu< t bãl năm 1986).

Tình hình cón túi tú hãn khi các đún vã quân đúi Bãc Viút đúi khuyút cho các đún vã “Viút cóng”, khóng hi&n u biút chót não vã vùng nãng vã đúc trang bãl kúm cho cuúc chiún kiúu cóc rúng cóy lú phúa Bãc vùng chóu thã. Mãt tú binh cho biút bãl bãt sãng khóng bao lâu sau khi túi, lúc anh ta vã nhãng ngã i khóc đúc lúnh phúc kích mãt cuúc hành quân cón quét cóa sã đoàn 7 vào ngãy hôm sau. Bãl trú xong trúc bình minh, đúi quân đúng lú phúc kích ngã i ta thã lúi bãt tún công túi phúa sau do thúnh phún bãn sãn cóa sã đoàn 7, trúc khi túi lút lúc lúng chính. (Tài liúu trúch dún).

Kết quả của điều này thêm vào sự kiện trong thời gian giữa 1968 và 1971, thời kỳ mà quân sự lực lượng Hoa Kỳ giảm thiểu hơn một nửa, trong khi những cuộc hành quân tấn công của Việt Cộng và quân Bắc Việt lối bờ suy giảm rõ rệt:

(Bảng thống kê trong bài báo này cho thấy lực lượng Mĩ - Việt Nam từ năm 1968 đến 1971 đã giảm 322 nghìn quân, tức 58%, các cuộc tấn công của Việt Cộng và quân Bắc Việt cấp tốc giảm còn 98%, chỉ còn 2 trận, nhưng cuộc tấn công lối tống của phía cộng sản cũng giảm, kể cả những vụ bắt cóc, khống bá, trong khi số xã áp có an ninh tăng 56%, diện tích trồng lúa tăng 9.8%, thời gian vong vì chiến tranh của dân và quân phía VNCH giảm 55%, quân sự của Việt Cộng, Bắc Việt trên toàn miền Nam giảm 21%).

Tuy nhiên, các cuộc tấn công liên tục của phía cộng sản giảm hằng năm là rõ ràng quân sự, cho thấy mức độ sa sút toàn diện về khả năng quân sự, đặc biệt là 21% quân sự still giảm. Điều này xảy ra trong khi quân sự tham chiến của Hoa Kỳ giảm tới 58%. Quân cộng sản Bắc Việt và Việt Cộng không những chỉ có mức ít hơn trên toàn lãnh thổ, mà còn kém khả năng tung ra những cuộc hành quân tấn kích.

Nhiều con số thống kê của VNCH không chính xác, nhưng là con số xã áp có an ninh thì lại còn kém xác thực hơn, những biểu đồ khuynh hướng khá rõ ràng, và không có bằng chứng dù vẫn thống kê hay tin đồn vẫn, mà nêu ra điều gì khác hằng năm là số xung đột thường xuyên trong thời gian của quân Việt Cộng và quân đội Bắc Việt trong khoảng thời gian từ 1968 đến 1971. Trong khi Việt Cộng, gần như惟 y đố phân biệt với quân Bắc Việt, không bị tiêu diệt hoàn toàn, và những kháng cự có tính hùng mạo do họ kiểm soát vẫn tồn tại ở những thành phố Chợ Lớn, Đinh Tiên Hoàng, Quang Nam, Quang Ngãi, thì Việt Cộng là đội quân của Bắc Việt và số lượng cung cấp vũ khí hiện đại, thì chiến tranh đã diễn ra từ tàn lụi. Những điều vẫn và khu vực của Việt Cộng tồn tại đố cũng hoàn toàn không phai thuỷc vào quân đội Bắc Việt đố sống còn. Tác giả "phản chiến" Frances Fitzgerald của cuốn "Làm trong hố" (thật khôi hài, là cuốn sách bộ đố kích bối cảnh) chỉ đố vở kịch "Hàng rong" của Hà Nội, Nguyễn Khắc Việt, là ngay i hố Mát tròn Giả phỏng và Hà Nội, Ngô Vĩnh Long), nhìn nhận rằng khả năng sinh tồn của Cộng Sản Việt Cộng là QLVNCH hố năm 1966 là mồi bên 50%, nhưng đến 1969 thì chỉ hối sống còn của Cộng Sản Việt Cộng chỉ còn 10%, trong khi đó là 90%. Nguyễn Văn Thành, sau 23 năm theo Việt Cộng, hồi chánh năm 1970, cho rằng chủ yếu cánh của Mát tròn giả phỏng là vô vong. Ông ta nêu ra những cuộc hành quân gia tăng của QLVNCH, số phát triển những điều vẫn Nghĩa quân xã quan và các chương trình Nhân dân vẫn, cùng với kế hoạch cải tạo vẫn ruộng đất của chính phủ VNCH, coi đó là những việc không thể đố i phó đố i nhau. Stanley Karnow khẳng định thời gian trong cuốn sách đố i đánh giá cao quá đáng của ông, không cản gián i thích nguyên do, rằng đến năm 1971, thì "riêng phía Việt Cộng không phải là đố i thố c của quân đố i chính quyền Sài Gòn."

Don Colin tríi qua nhíu nǎm • Viˆt Nam, đ˗c nhíu ng˗i bi˗t đ˗n qua l˗i bây t˗, thô l˗, ph&iacirc;n bâc thô bâo vâ quá đ˗ng, c&iacirc;ng v&iacirc;i l˗i r&iacirc;a s&iacirc; om s&iacirc;m nh&iacirc;ng gi˗ mà ông ta coi là tào lao nh&iacirc;m nh&iacirc;. Ông n&iacirc;y d˗ ph&iacirc;i ch&iacirc;u đ˗ng nh&iacirc;ng kh&iacirc; kh&iacirc;n tr&iacirc;i, nh&iacirc;ng kh&iacirc;i đ˗u sai l˗c c&iacirc;ng nh&iacirc;ng v&iacirc;n đ˗ t˗ng t˗, bâ coi nh&iacirc; toàn nh&iacirc;ng đ˗m g&iacirc;. Nh&iacirc;ng nǎm 1971 Don Colin c&iacirc;ng th&iacirc;y nh&iacirc;ng k&iacirc;t qu&iacirc;t t˗ hiˆn hiˆn • v&iacirc;ng ch&iacirc;u th&iacirc;:

“Ba m&iacirc; i th&iacirc;ng tr&iacirc;ng, con s&iacirc; nh&iacirc;ng c&iacirc;p ch&iacirc; huy gi˗i • qu&iacirc;n khu IV ch&iacirc; đ˗m đ˗c tr&iacirc;n m&iacirc;t bân tay. Ngay c&iacirc; t˗ l˗nh qu&iacirc;n đoàn, m&iacirc;t c&iacirc;p ch&iacirc; huy t˗t, trong s&iacirc;ch và t˗ng đ˗i có kh&iacirc; n&iacirc;ng, c&iacirc;ng nh&iacirc;t nh&iacirc;t, thi˗u óc s&iacirc;ng t˗o vâ không đ˗ s&iacirc;c k&iacirc;ch đ˗ng thu˗c c&iacirc;p v&iacirc;ng ho˗t đ˗ng x&iacirc;ng x&iacirc;o vâ t˗ch c&iacirc;c. C&iacirc;p t˗ l˗nh s&iacirc; đoàn thì ph&iacirc;n l˗n thi˗u kh&iacirc; n&iacirc;ng, h&iacirc;u h&iacirc;t c&iacirc;c t˗nh tr&iacirc;ng c&iacirc;ng k&iacirc;m c&iacirc;i vâ tham nh&iacirc;ng. Các c&iacirc;p ch&iacirc; huy thu˗c quy&iacirc;n c&iacirc;a h&iacirc; thì ch&iacirc;ng nh&iacirc;ng noi g&iacirc;ng x&iacirc;u m&iacirc;t nh&iacirc;u khi c&iacirc;n ph&iacirc;m khuy&iacirc;t đ˗m qu&iacirc; h&iacirc;n c&iacirc;p tr&iacirc;n n&iacirc;a. Nh&iacirc;ng nay thi˗ chu˗n m&iacirc;c chung v&iacirc; tài n&iacirc;ng, s&iacirc; trong s&iacirc;ch và t˗n t˗âm d˗a t˗ng l˗en t˗i m&iacirc;c m&iacirc;t tr&iacirc;c kia t˗i cho là kh&iacirc;ng th&iacirc;t t˗ng t˗ng đ˗c. S&iacirc; thay đ˗i đ˗c bi˗t n&iacirc;y khi˗n t˗i th&iacirc;m l˗c quan tin t˗ng • kh&iacirc; n&iacirc;ng t˗i h&iacirc;u c&iacirc;a ch&iacirc;nh ph&iacirc;m trong viˆc kiˆm so˗t đ˗c Viˆt Nam vâ thành l˗p m&iacirc;t ch&iacirc;nh quy&iacirc;n • n&iacirc; đ˗nh.”

R&iacirc;i t˗i cu˗c t˗n c&iacirc;ng 1972 c&iacirc;a Hâ N&iacirc;i, m&iacirc;t cu˗c t˗n c&iacirc;ng t˗c chi˗n ph&iacirc;i h&iacirc;p ph&iacirc;ng tiˆn c&iacirc; khí ki˗u c&iacirc; đ˗n (a classical blitzkrieg), v&iacirc;i đ˗c đ˗m l˗a nh&iacirc;ng v&iacirc; kh&iacirc;ng n&iacirc;ng v&iacirc;nh&iacirc;ng v&iacirc; kh&iacirc; ch&iacirc;t ng&iacirc;i đ˗c đ˗a ra s&iacirc; d˗ng nh&iacirc; h&iacirc;a tiˆn t˗m nh&iacirc;u t˗nh ph&iacirc;ng kh&iacirc;ng SA-7, h&iacirc;a tiˆn c&iacirc;ng ph&iacirc; đ˗u kh&iacirc;n bâng d˗ay AT-3, nh&iacirc;ng đoàn chi˗n xa T-54 đ˗c y&iacirc;m tr&iacirc; bâng m&iacirc;y tr&iacirc;m kh&iacirc;u đ˗i h&iacirc;a tiˆn 122 ly, đ˗i bâc 130 ly, h&iacirc;n h&iacirc;n t˗t c&iacirc; m&iacirc;i th&iacirc;t t˗ng đ˗c Hoa K&iacirc; cung c&iacirc;p cho l˗c l˗ng ph&iacirc;o binh QLVNCH. QLVNCH bâ đ˗nh t˗i bâi, c&iacirc; lúc d˗a g&iacirc;n t˗i k&iacirc;t cu˗c, vâ s&iacirc; đ˗ v&iacirc; hiˆn hiˆn rõ ràng. Nh&iacirc;ng cái qu&iacirc;n l˗c đang n&iacirc;m đ˗o ván d˗a đ˗ng d˗y • tiˆn đ˗m th&iacirc;t 8, h&iacirc;i ph&iacirc;c s&iacirc;c l˗c vâ bâ g&iacirc;y cu˗c t˗n c&iacirc;ng n&iacirc;m nh&iacirc;t • Viˆt Nam, t˗nh t˗i l˗u đ˗ó.

Không ai kh&iacirc;c h&iacirc;n l˗a h&iacirc;c gi˗ hàng đ˗u c&iacirc;a Hoa K&iacirc; v&iacirc; Viˆt Nam, Douglas Pike, d˗a tuy&iacirc;n bâ cu˗c x&iacirc;m l˗ng c&iacirc;a Hâ N&iacirc;i th&iacirc;t bâi l˗a vì “...Nam Viˆt Nam chi˗n đ˗u h&iacirc;n h&iacirc;n qu&iacirc;n đ˗i x&iacirc;m l˗ng đ˗u ph&iacirc;ng B&iacirc;c.” Nh&iacirc;u nh&iacirc; nhà bình luˆn, k&iacirc; c&iacirc; T˗ng Ng&iacirc; Quang Tr&iacirc;ng, nói t˗i kh&iacirc;ng l˗c Hoa K&iacirc; nh&iacirc; m&iacirc;t y&iacirc;u t˗ quy&iacirc;t đ˗nh, thi˗ đó đ˗ng l˗a y&iacirc;u t˗ ch&iacirc;nh. Nh&iacirc;ng nh&iacirc;ng đ˗u ng&iacirc; ý nói l˗a QLVNCH kh&iacirc;ng th&iacirc;t chi˗n đ˗u n&iacirc;u nh&iacirc; kh&iacirc;ng c&iacirc; kh&iacirc;ng l˗c M&iacirc;, thi˗ d˗a thi˗u sót hai đ˗u c&iacirc;n bân. Thi˗ nh&iacirc;t, qu&iacirc;n đ˗i M&iacirc; c&iacirc;ng ch&iacirc; đ˗c y&iacirc;m tr&iacirc; bâng kh&iacirc;ng l˗c gi˗ng nh&iacirc; QLVNCH d˗a đ˗c. Th&iacirc;t hai, l˗a đ˗u ng&iacirc;i ta ít nh&iacirc;n ra: Không l˗c Hoa K&iacirc; l˗a m&iacirc;t y&iacirc;u t˗ bâ sung đ˗ c&iacirc;n bân v&iacirc;i hai l˗c l˗ng v&iacirc;lt tr&iacirc;i c&iacirc;a B&iacirc;c Viˆt l˗a thi˗u giáp vâ , l˗i h&iacirc;i h&iacirc;n c&iacirc;, l˗a l˗c l˗ng ph&iacirc;o binh h&iacirc;n h&iacirc;n, h&iacirc;a tiˆn 122 ly ch&iacirc;nh xác vâ đ˗i ph&iacirc;o 130 ly g&iacirc;y tàn ph&iacirc;a quy mô • t˗m t˗i đ˗a 19 d˗m (32 km).

Hoa Kỳ không cung cấp cho đòn minh của họ, VNCH, những vũ khí lôi hơi ngang bỗng, nhát là vũ pháo binh, nhát Liên Xô và Trung Cộng cung cấp cho Hà Nội. Hà Nội có hàng trăm hòn tiễn 122 và đòn pháo 130. QLVNCH không đòn đòn bắc đòn pháo nòng, chỉ có 24 khẩu 175 ly, không chính xác bỗng, bắn chậm hơn các loại 122 ly và 130 ly. Các pháo dài kiên cố cũng không chịu nổi đòn 130 ly khoan hòn, nó chậm. Tù chung, trừ lối đòn tài không lõi c, thì không quân Việt Nam đã thi hành nhiệm vụ một cách đáng kính phục trong các trận chiến năm 1972, những vẫn bỗng bình luận Hoa Kỳ hoàn toàn quên lãng. Một chuyên viên điều không tin tuy nhiên của Hoa Kỳ từ ra ngoài một phi công A-37 của Việt Nam mà anh ta cùng thi hành một vụ tấn công không lõi c vào vị trí quân Bắc Việt:

“Anh ta đâm chúc đòn chí c máy bay xuống tay tầm vũ khí liên thanh, và quay nhiên tôi thấy những lòn đòn lõa vách đòn sáng bao quanh Pepper đòn đòn. Tôi la lên báo đòn, thì đã thấy anh thả bom đòn cõi tháp và ghi một bàn tuyết hòn trúng ngay bỗng tõi. Trong những lòn oanh kích tiếp theo ngay đó, các phi công của không quân Việt Nam cũng ghi bàn hoàn hòn mồi lòn đâm xuống, cũng là mồi lòn hòn bỗng đòn phòng không bắn lên xòi xòi... Hòn lõi c một đòn vô cùng mìn mìn. Quân Bắc Việt có vui nhỉ biết rằng đòn thi cõi hòn là ngõi Nam Việt Nam.”

“Tôi tin chắc là hai chiếc A-37 sẽ bỗng ròi, nhưng có hai đòn xòi hòn bom đòn cõi hòn trúng đích, không hòn hòn gì. Hai phi công không quân Việt Nam đã trình diễn một màn tuyết vui, và tôi ngõi phõc lòng can đòn cõi hòn trên cõi sõi thông minh. Trong giây phút đó lòng can đòn mõi đã vui t hòn sõi khôn ngoan trong những tính toán hòn thiết vui sõi an toàn cõi cá nhân hòn.”

Đây không phải là một số kiến riêng lõi, theo như một quan sát viên không quân của Mỹ chứng thõi:

“Không quân Việt Nam từ chặng đường số tròn thành trong cuộc tấn kích 1972... Trong trận phòng thõi Kontum KQVN thõi t cõi khôi, hòn sõi c tuyết diều.”

QLVNCH lãnh cú mìn nhẹ nhất cõi Hà Nội năm 1972, mìn hòn nổ so với trận Tát Mùa Thân 1968, vui khía cõi nh quân số và hòn lõi c. Số lõi có khoảng gần 150 ngàn quân Bắc Việt đã tham chiến trong giai đoạn 1, và thêm 50 ngàn quân khác bổ sung khi trận chiến tiếp diễn. Một khác, trong trận Tát 1968 chỉ có 84 ngàn quân Việt cõi ng và Bắc Việt tham chiến, vui pháo binh và xe tăng ròi hòn chõi. (ngõi tõi lõi quân khu I).

QLVNCH tiếp tục hoặt đòn đòn sau khi hiệp định Paris gian lòn đòn ký kết và bổn vi phõm lõi p tõi. Cuối Tháng 11 năm 1973 một lõi c lõi c nổ đòn chí m VNCH đã đánh đuổi số đoàn 1 Bắc Việt ra khỏi căn cứ Thủ Sĩ, gây tõi n thõi t nõi ng tõi nõi số đoàn 1 này cõi Bắc Việt phõi giõi thõi, số quân sống sót phõi gia nhõp các đòn vui khác. Ít tháng sau số đoàn 7 VNCH tung ra cuộc hành quân lòn đòn quét các đòn vui Bắc Việt khỏi mõi khu Tri Pháp lõi vùng giáp ranh ba tõnh Đõnh Tõi Ng-Kiõn Tõi Ng-Kiõn Phong, gây tõi n thõi t nõi ng cho đòn chõi. Tri Pháp chõi a bao giờ bõi

xâm phːm trong suốt cuộc chiến tranh, có đặc điểm là nhːng vː trí phòng thː kiên cːi; cuộc thːt trːn gːy hː thːn tːi mːc nhːa cːm quyːn cːng sːn cːnh cáo các cːp lːa phːi dːu sː thːt bːi đːng đː bː đːi cːa hː biːt, sː bː đːi xuːng tinh thːn. Các phái đoàn Ba Lan và Hungary trong cái lːy ban liên hiệp quân sːbːn bên bːt lːc, chːlà gián điːp cho cːng sːn Hà Nội. Nhːng mːt trong nhːng bːao cáo cːa hː năm 1973 xác định là khːng cː đːn vː Viˆt cːng nːo ngang sːc vːi QLVNCH, và cːl nhːng đːn vː thiːn chiːn nhːt cːa Bːc Viˆt cːng khːng sːnh đːng vːi các đơn vː Nhːy Dːu và Thːy quːn Lːc chiːn cːa VNCH.

Tuy nhiên đːn giːa 1974 thì viˆc Hoa Kỳ cːt giːm viˆn trː bːt đːu tː tː siːt cː QLVNCH, và đːo quân này chːl cːn nːng xuːng dːc dːn dːn tː khi lːy. Đːn 1975 cːp sː cung ứng có sːn (Available Supply Rate- ASR) dành cho đːn đːi bːc đːa giːm nhanh tːi mːc khːng thː chːp nhːn, nhː theo bːng dːng dːi đː, cho mːi khːu đːi bːn trong mːt ngːy:

Năm 1972 Năm 1975 Tː lː giːm

Đːn 105 ly 180 viên 10 viên; 94%

Đːn 155 ly 150 viên 5 viên; 97%

Đːn 175 ly 30 viên 3 viên; 90%

Mỗi thːbːc cːt đːn tːn xːng, rːi tːn tːy. Nhiːu binh sːbː binh đːng cːp sː đːn cːăn bːn lːa 60 viên M16 cho mːt tuːn lː. Nhiːu đːn vː cːm binh sːbːn M16 liːn thanh, chːl đːng bːn phːt mːt. Các đːn vː chːm đːch cː khːi bː giːi hːn chːl cːn đːng bːn yːm trː hai trːi đːn đːi bːc, ngoːi trː khi bː trːng ngːp. Thiːu cːl phːn thay thː, xe tːng, tàu giang tuːn, mːy bay... nːm lː chːrːsːt ("cho mːi mːt ăn"). Tː hːn nːa, binh sːbː QLVNCH vːa gia đːng hː phːi chːu thiːu thiːn khi nːn kinh tːbː lːm phːt 50%, vːa 25% thːt nghiːp. Mːt bːn nghiːn cːu cːa cː quan DAO thːc hiːn nːm 1974 tiːt lː 82% binh sːbː VNCH khːng cː đː thːc phːm cho nhu cːu cːa gia đːng. Đːi kːem vːa suy dinh dːng lːam xuːng tinh thːn cːng khːl nːng chiːn đːu. Tình hình nhːng thːng sau đː cːng xuːng dːc, vːa ngːng i ta đːau lːng chːng kiːn mːt cːái chːt chːc chːn sː đːn vːi hːng ngːn vːt thːng. Mːt nːm sau, khi chính phːi Viˆt Nam cuːi cːng sːp đː, vːa, theo nhːng sách gːi lːa sːach sː, thːi nhːu ngːng i Mːngːc nhːien, tː hːi tːi sao mːi thːc có thː sːp đːnhanh chːng nhː vːy. Lː ra câu hːi đːng chːu ý hːn phːi lːa tːi sao QLVNCH đːa cː thː chiːn đːu dːài lːau sau thːi gian giːa nːm 1974, vːi sː thiːu thiːn vːi vːkhː, trang bː, đːn dːng, nhːien liːu, thuːc men, vːi nhːng cːái bːng lːep kːp, vːa gia đːng cːng đːoi khːt khːng kːem?

Khi bːt đːu sː đː vː tan hoang, vːa đːám đːng hːn đːn theo lːnh ông Thiːu rút khːi vːng cao nguyːn, thːi khːng hoːng vːa kinh hoàng xːy đːn, phːn nːo tːng thːem vːi nhːng lːnh lːc trai ngːng phːt xuːt tː dinh Tːng Thːng. Nhːng trong sːsːp đː nhːc nhːa sau cːng, vːn cː khːng ít nhːng trːn "Alamo" nhː cːa nhːng ngːng i lːnh VNCH chiːn đːu đːn phːt cuːi.

Sː đoàn 18 đːng vːng lːa Xuân Lːc lːa mːt trːn anh hùng ca, nhːng sː cː mːt vːa vai trò cːa cːa

Lữ Đoàn 1 Nhảy Dù trong trận này không hề đụng cùi bắp đòn. Khi quân khu II đột vỡ và kết thúc cuộn đã gập, số đoàn 7 VNCH vẫn đánh bộ i mệt nhoài cùa quân Bộ c Việt muộn cùt quay lùi 14, con đường quay lùi duy nhất nhoài vùng châu thổ Cửu Long với Sài Gòn. Vào ngày cuối i, giờ là “ngày quay hồn” (tác giả viết bỗng tiếc), một máy bay AC-119 trang bị liên thanh sáu nòng do các Trung úy Thanh và Trần Văn Hến (hay Thành, Hến?) còn bay quanh Sài Gòn yểm trợ hỏa lực cho những đòn vỡ VNCH lâm chiến sau cùng. Hết xăng, hết đạn, hết đạn xuồng đỗ xăng và lô y thêm đòn, sĩ quan hành quân biến hóa không còn cùt cánh nữa, tất cả đã mệt hao rát. Nhưng các Trung úy Thanh và Hến vẫn vỗng chí, nhẫn nhiên liều và đòn dãc, và dãc hai chiến A1H-Skyraider tháp tùng do Thiếu tá Trưởng Phùng và Đại úy Phúc lái, họ tiếp tục lôi mệt tròn chiến tuyệt vong. Sau cùng chỉ còn Đại úy Phúc sống sót, oanh kích đòn khi hết đòn. Hai Trung úy Thanh, Hến và Thiếu tá Trưởng Phùng đỗ u bỗng rã i, tử trận. Họ đã chiến đấu đòn mãi đến giây phút cuối cùng!

Một cách tống quát, có bộ đội nào QLVNCH đã bộ thì không mệt quân đòn nào có thể chống lại cuộn công cuộn bộ o cùa quân đòn Bộ c Việt, với tháp a nhẫn khâu pháo, xe tăng, vũ khí, nhiên liệu, xe tăi quân, đòn dãc, do khai cảng súng cung cấp. Trước mệt đòn quân VNCH bộ rút ruột vì cùt viễn trú nhẫn vây, quân đòn Bộ c Việt đã phái tung ra tất cả nhẫn gì họ có. Chừng 400 ngàn quân cảng súng, gần 90% là bộ đòn miến Bộ c, đòn đòn đòn ra tròn đòn đánh bộ i QLVNCH. Hà Nội chia bao giờ tống tung ra mệt lõi lõi khung lõi và hiến đòn nhẫn đã ném vào tròn chiến năm 1975. Hà Nội chia tống rút ra tất cả các đòn vòi tò Lào, Cambodia. Võ lõi ng, quân số 400 ngàn là gần gập 5 số quân Việt cảng và Bộ c Việt lâm chiến hồi tháng 10/1968, trong khi vỡ phom, còn có hàng trăm đòn bác tóm xa, hàng trăm xe tăng, hàng ngàn xe tăi, và nguyên mệt kho vũ khí hiến đòn, Đoàn quân viễn chinh năm 1975 có hàng gập năm lõi khẩn năng chiến đòn cùa lõi cảng cảng súng hồi tháng 10/1968.

Xem xét số viễn tống mệt khía cùa nh khác, có thể phán đoán mà không sai lầm rằng giờ số quân đòn Bộ c Việt bộ yết đi vì cùt giặc mệt cung ứng nhọn QLVNCH đã gánh chịu, thì họ không bao giờ có thể tung ra mệt cuộn tống công kích sau cùng, mà họ đã yếu kém hơn thế nhau. Ưu thế họa lõi c quyết đòn chiến tròn ng, chừng phái là đòn u gi mệt lõi trong lõi ch số quân số. Vào lúc cuối, QLVNCH chịu số tòn thất khoáng 275 ngàn tòn tròn, không kể con số bộ ám sát, trong mệt quay c gia mà dân số trung bình khoáng 17 triều. Số số dân số 200 triều, số u chia tòn thất vòi tò lõi tống đòn đòn trong cùng khoáng thời gian ấy, con số tòn vong số là 3 triều 200 ngàn, cùn đòn đòn thêm 56 bộ c tống đá đen nõa mệt đòn ghi tên tòn số.

Điều này không lõt qua mệt cùa mệt số nhà quan sát. Sir Robert Thompson, tuy biết rõ nhọn nhõi c đòn cùa QLVNCH, cũng kết luận:

“Quân đòn và chính phủ VNCH vòi tống qua nhọn cùa khung hoáng quay c gia và cá nhân mà có

th° đá nghi&n n>át h>u h>t m>i ng>i, v>a m>c dù m>c t>n th>t có th> g>y kinh ng>c và l>am s>p đ> Hoa K>, VNCH v>n duy tr>i đ>ec m>t tri>u qu&n d>ec i c> sau h>n 10 n>m chi&n tranh. V>ng qu&c Anh c>ng l>am đ>ec nh> th>, theo t> l> t>ng đ>ec, trong n>m 1917, sau ba n>m chi&n tranh, nh>ng kh>ng bao gi> l>am đ>ec n>a. Hoa K> ch>a bao gi> l>am đ>ec đ>i u n>ay." (đ>ec nh>n m>nh và th>em v>o).

Ký gi> Peter Kann, sáng su&t h>n r>t nhi&t u so v>oi nh>ng đ>ng nghi>p, c>ng nh>p cu&t c, sau khi Sài Gòn th>t th>:

"Nam Vi&t Nam qu&c đ>a ph>n đ>u đ> kháng chi&n trong nhi&t u n>m ròng rã, kh>ng ph>i lúc nào c>ng đ>ec Hoa K> gi>p đ> d>i d>ao. Ít có qu&c gia hay xã h>i nào mà tôi cho là có th> chi&n đ>u đ>ec lâu dài đ>n th>."

K> ho&t ch Vi&t Nam hóa có hi&t u qu&c kh>ng? QLVNCH có tr>ng thành n>en m>t l>c l>ng chi&n đ>u có kh> n>ang?

Có th> bi&t lu&t n>r>ng k> ho&t ch Vi&t Nam Hóa có hi&t u qu&c, nh>ng l>i b> moi ru&t v>i c>t gi>m vi&t n> tr> chí t>. Năm 1974 có cu&t c th>m d> các t>ng l>anh Hoa K> t>ng ph>c v> t>i Vi&t Nam, nh>m t>m hi&t u ch>ng trình Vi&t Nam hóa thành công t>i m>c n>o. Các câu h>i và tr> l>i nh>sau:

1. QLVNCH là l>c l>ng chi&n đ>u r>t đ>ng ch>p nh>n?: 8% đ>ng ý.
2. QLVNCH x>ng đ>ng và c> may h>n 50% đ>ng v>ng trong t>ng lai?: 57% đ>ng ý.
3. Có nghi ng> kh> n>ang QLVNCH có th> đ>y lui m>t cu&t c t>n công m>nh c>a l>c l>ng Vi&t c>ng-B>c Vi&t trong t>ng lai?: 25% nghi ng>.
4. Ý ki&t n> khác và kh>ng ý ki&t n>: 10%.

Nh> v>y 65% các t>ng l>anh ch> huy c>a Hoa K> dành cho QLVNCH t> l> phi&t u thu&t, tuy

nhiên nhõng câu trả lời này có thể đã mang khuynh hướng lỏng theo chiều xuõng. Không biết bao nhiêu võ tõng phõc võ trong khoảng 1966-1967, trả lời khi QLVNCH thõc hiõn nhõng đõi thay to lõn nhõt. Chõc võ mà các sĩ quan này đõm trách là gì, họ làm việc vãi ai, và họ quen thuõc vãi quân đõi VNCH mõc đõ nào, số tăng tiõn hiõu nõng cõa lõc lõng Đõa phõng quân, Nghĩa quân, vân vân... cũng không đõi cõi tiõt lõ. Câu hỏi cũng không hỏi: "Nõu quân đõi Mõ cũng bõ cõt giõm cung lõng nhõ QLVNCH vào năm 1974-1975 thì còn đõng võng đõi cõi bao lâu?"

Điều có thể nói chõc chõn, là QLVNCH tõ 1968 trả đi đã hoàn thành nhiõm võ tõt đõp hõn nhõu so vãi nhõng gì đõi cõi biõt đõi n mõt cách chung chung, rõng các đõi n võ QLNCH đã thi triõn tài nõng đõi có thể đõng võng và đánh bõi quân xâm lõc Bõc Việt trong năm 1972, thõiung là không cõn tõi sõ yõm trả hõa lõc lõt cõa pháo binh và không quân chiõn thuõt, nhõ trong trõiing hõp cõa Nghĩa quân và Đõa phõng quân. Điều có thể nói chõc chõn nõa là số hiõu biõt cõa ngõõi Mõ võ viõc này thõp kẽm đõi n kinh tõm, thõp tít mù xa nhõ võc thõm không đáy.

Mõt yõu tõ rõt quan trõng nõa mà nhõu nhà bình luõn bõ qua và tõi nay võn khõng biõt gõi hõn, là thõ hõ các sĩ quan, họ sĩ quan QLVNCH trả trung hõn, hõt lòng hõt dõ vì mõc tiêu mõt nõi cõi Việt Nam khõng cõng sõn. Họ cõi mõ, ngay thõt, biõt lõ phõi, trong sõch, biõt nhõn nhõn phõi trái, ví dõ nhõ hõ cho là ngõõi Thõõng khõng nõn đõi cõi đõi xõ thõp kẽm hõn, rõng tham nhõng cõn bõ công kích, rõng mõt quõc gia Việt Nam mõi cõn đõi cõi tõo thành, bung ra khõi mõi xích xiõng quá khõ. Nhõu ngõõi trong sõ này có thể có võ trõ tõt đõi tránh quân đõi chay giõ mõt chõi an toàn, khõng ra trõn; nhõng hõ khõng cõn cõi hai thõi đõi, đõi có mõt trong hàng ngũ phõc võ tõi nhõng võ trõi chiõn đõi đõi nguy hiõm, või tõi cách nhõng ngõõi tình nguyõn. Thái đõi cõa hõ đõi cõi mõt sĩ quan trả cõa QLVNCH bày tõ:

"Nhõng ngõõi cõi tuõi tôi vào quân đõi vì chúng tôi có mõt lý tõõng, chúng tôi hiõu đõi cõi cuõc sõng trong mõt thõi giõi tõ do ra sao, và sõng trong thõi giõi cõng sõn ra sao. Khõng phõi nhõng ngõõi ta nói, rõng nhõng ai vào quân đõi thì chõi vì đõi tuõi lính và khõng có lý tõõng gõi riêng cho mình. Nhõng ngõõi Mõ khõng bao giõi có võ hiõu ra đõi u đó."

Trõn Quõc Bõu là chõi tõch Liên Đoàn Lao công Nam Việt Nam, tõõng đõi cõi AFL-CIO cõa Hoa Kõ. Ông có õnh hõõng và có thõi xõp đõi cho con trai ông tìm mõt chõi an toàn, an toàn hõn nhõu so või võ trõi cõa anh này là mõt sĩ quan bõi binh VNCH. Trong nhõng tuõn lõ sau cuõi cõa VNCH, lúc bõi Bõc Việt đõp pháo tõi bõi, tuyõt võng trong cõnh thiõu đõi n, con ông Bõu viõt cho ông mõt lá thõ:

"Ba phõi giõi thích cho ngõõi Mõ hiõu sõ nghiêm trõng cõa tình hình chúng ta... Họ phõi cung cõp viõn trõ quân sõ và kõi thuõt nhõ hõ dã hõa. Con xin ba, ba à, hãy can thiõp või hõ. Nõu khõng, chúng ta sõ bõi đõe bõp và thõt trõn. Tõi con khõng hèn nhát. Tõi con khõng sõ chõt..."

Trong m&i tình hu&ng, con s&l gi&l v&ng v&l tr&i và kh&ng r&ut lui."

Con ông B&u hy sinh t&i chi&n tr&ng.

Bác sĩ Phan Quang Đán là qu&c v&l khanh v&l đ&nh c&l và t&l n&n, m&t c&u đ&nh l&p v&i ông Ngô Đình Di&m, n&i ti&ng nh&l trong s&ch. Ông có đ&nh quy&n l&c và &nh h&ng đ&nh gi&l con trai là Phan Quang Tu&n kh&i b&l nguy hi&m. C&l hai cha con đ&nh không ch&nh đ&nh u đó, và Tu&n tình nguy&n lái A-1E Skyraider, ch&l d&ng đ&nh y&m tr&i chi&n thu&t g&n cho các đ&n v&l d&nh d&ch. Sau khi tiêu di&t 7 xe tăng quân B&c Vi&t t&i khu v&c ng&ng chi&n, trong tr&n t&n công 1972 c&a Hà N&i, Đ&i Úy Tu&n b&l h&l a l&c phòng không đ&ch b&l n&r&i, t&l tr&n.

Nh&l ng cá nhân &y kh&ng ph&i là duy nh&t. Ng&l i vi&t bài này h&ng ngày g&p nh&ng phi công tr&c thăng võ trang tr& tu&i, nh&l ng s&i quan tr& trong Bi&t đ&ng quân, Th&y quân l&c chi&n, Nh&y dù, t&t c&l đ&nh tình nguy&n lanh nhi&m v&l t&c chi&n nguy hi&m, b&l "l&ng đ&nh th&l đ&ch", v&l h&l t&l ng v&l m&t n&nh c&ng s&n, và v&l i n&n tham nh&ng tr& thành th&ng l& h&ng ngày & Sài Gòn.

M&t trong nh&l ng t&m g&nh ng g&y xúc đ&ng h&n n&a v&l lòng t&n t&y v&i chính nghĩa qu&c gia, là c&nh các sinh viên s&i quan tr&ng Võ B&c qu&c gia Đà L&t chu&n b&l cho tr&n đánh sau cùng c&a h&, mà ký gi&l Pháp Raoul Coutard ch&ng ki&n, vào lúc h&l ti&n ra đ&nh ch&n các đ&n v&l quân đ&nh B&c Vi&t đang ti&n t&i:

- Anh s&p b&l gi&t đó!
- Vâng. M&t sinh viên s&i quan tr& l&i.
- Sao v&l y? Đã k&t thúc r&i mà!
- T&i vì chúng tôi kh&ng &a c&ng s&n."

Và, lòng đ&nh can đ&nh, nh&l ng sinh viên tr& tu&i trong b&l quân ph&c m&i toanh, tuy&t đ&nh, giày bóng loáng, ti&n ra đ&nh ch&ng ch&ng."

Tr&nh Thi&u Sinh quân & Vũng Tàu, là tr&nh n&i trú, trong h&c trình có d&y quân s&l cho các thi&u ni&n Vi&t Nam có cha t&l tr&n. Khi đ&n lúc cu&i, nh&l ng em trai 12-13 tu&i đ&nh i các em thi&u sinh quân nh&l h&n v&l nh&a, l&p ch&nh ng&i v&t b&l o v&l tr&nh và đ&nh đ&nh v&i các đ&n v&l quân B&c Vi&t:

“Họ tiếp tục chiến đấu sau khi tất cả mọi người khác đã đầu hàng!... Nhiều người trong số họ bị bắt. Và khi quân cảng sốn tiến vào, các thi thể sinh quân đánh trả. Cảng sốn không vào được ngôi trại ngay lúc đó.”

Những con người tinh túng (lúc đó) đang gia tăng trong mảng cắp bóc cướp QLVNCH, và nhu cầu cắp bách cướp tình hình buộc sốn thăng tháp phái dâ a trên khôn năng, không dâ a trên quan hính chính trại hay quan hính gia đình.

Giới truyán thông Hoa Kì đã thuật bối cảnh Việt Nam, thua bại hoàn toàn và thê thảm hơn nhiều so với các lực lượng quân sự của VNCH, Hoa Kì và các đồng minh. Họ thêu dệt lên án bỗng nhông lối can thiệp đâm phai và tóm tắt. Một cuộc thăm dò 9,604 chương trình truyán hình của NBC, CBS và ABC từ 1963 đến 1977 cho thấy rõ những số thi thể sót cướp nhông cái gai là bài tường thuật truyán hình. 0.7% chương trình nói về việc huân luyán QLVNCH. 0.8% về bình đẳng. 2.7% về chính quyền hay quân lực VNCH hay Cambodia. Từng cung cấp có 392 chương trình, tức 2.7% toàn bộ các chương trình tin tức truyán hình Mỹ, tổng sốn truyán về Việt Nam. Không có một lối nào về hơn 200 ngàn người chánh viên, không một lối về QLVNCH thiến chiến. Không có gì về nhông phi công “Ong Chúa” (King Bee) lồng danh cướp thăng Việt Nam cướp mảng cho nhông toán lực lượng đâm biết Hoa Kì chém đâm chém đâm mòn ****. Hầu hết người Mỹ, nếu không phải là tật cướp, đâm nhông hình ảnh bi hùng cướp mảng người Trung Hoa đâm truyác đoàn xe tăng ở quặng truyán Thiên An Môn, nhông không ai biết Trung Sĩ thay quân lực chiến Việt Nam Huân Văn Lộm đâm trên cướp Đông Hà chém đâm đoàn xe tăng Bắc Việt, tác xung bỗng khôn súng chung tăng LAW cướp anh:

“Cánh tinh anh lính TQLC nòng có 95 côn Anh trại ngay trên đống thi thể của 40 xe tăng không có ý nào muộn đâm lối, trên mặt khía cành thì là đâm đâm mặt cách khó tin. Trên khía cành khác, quan truyán hồn, hình ảnh này mang đậm nỗi phẫn khích đâm vui mừng lồng phòng thủ mảng manh đâm thê thảm, và vui nhộn ngây ngô tò nòn, ít ai trong số đó tông chung kinh mảng hành đâm thách đâm đâm cướp đâm thâ... Số anh dũng lồng thiếng cướp ngây ngô lính thay quân lực chiến Nam Việt Nam này đã khiến đột tòn công bỗng xe tăng, tại lúc đó chúng nhông chém chém phai thêng lối, đã bỗng đâm đâm đòn kích.”

Trong một khoảnh khắc mà giới truyán thông mang tật côn thê lên tinh, thì phóng viên Donald Kirk tuyết đâm không tò ra sốn quan tâm nào khi đâm thăm sốn đoàn 7 binh VNCH, nỗi đã trai nên mặt đâm vui có hiếu năng cao tuyết đâm tài lãnh đâm cướp Tềng Nguyễn Khoa Nam. Quân nhân trong sốn đoàn nhôn thêc rõ giá trại nhông nông trại cướp sốn đoàn do tềng Nam thiến lốp đâm giây mập mờ gánh nòng kinh tò cho binh sĩ cướp sốn đoàn 7. Nhông khi Kirk và các phóng viên khác

bỗn giỗn lối mệt đỏi m chôn đòn cõa quân đội Bồ Đào Nha trả về sau đó, thì Kirk lối thốt vỗng vì anh ta không có cõa hõi đõ nói chuyện với bỗn đồi Bồ Đào Nha:

“Tôi cõa nghĩ mãi või việc trông hõi nhõi või a bõi cõa khõi cõa phim... Hõi có või là nhõng tay chính quy, või y đó. Tôi chõ mong sao chúng tôi đã có thõi lõi thêm và nói chuyện või hõi lâu hõi n.”

Ông Kirk có thõi yên tâm rõng quân sĩ sõ đoàn 7 đõu là “nhõng tay chính quy”, rõt đáng đõ nói chuyện, và hõi cõa hõi nõi hõi. Anh chàng này, cũng nhõi đồng đõo trong giõi truyõn thông làm tin tõc, đã không đõ ý gõ đõn viõc đó, cho nên không có gõ kõi bí või nguyên nhân vì sao hõu hõt nhõng ngõõi Mõi tõng phõc või tõi Đông Nam Á đõu nhìn cái giõi truyõn thông tin tõc này või sõ khinh miõt gay gõt.

Phõi chi giõi này chõu khó quan hõi või quân dân Việt Nam mà hõi gõp gõ, nhõi tôi đã làm nhiõu lõi n, thì đám ký giõi hõi n đã biõt trong mõt nhõng ngõõi Việt Ý chõ nghĩa cõng sõn cõa Hà Nội là đõu đáng khinh bõ và kinh tõm, nhõi mõt loõi phõn bõi văn hóa và truyõn thõng Việt Nam.

Không phõi nhõng ngõõi Việt này chỉõn đõu và hy sinh đõ bõo või “chõ đõ tham nhõng cõa Thiõu”, mà là đõ gõn giõi mõt cuõc sõng tõt đõp hõi n cho ngõõi dân, cho con cái, và cho đõt nõõc cõa hõi. Mõt thõy quân lõi cõa chỉõn Việt Nam diõn giõi và lõt tõ chân xác nhõt või đõu này, khi anh ta nói või tôi rõng sau khi quân đõi VNCH giõi quyõt xong või quân đõi miõn Bõc, hõi sõ quay súng lõi chõng đám tham nhõng lõi Sài Gòn. Nhõng sõ kiõn thõm thiõt bi thõõng sau năm 1975 đã chõng thõc tính thuõn lý và giá trõ cõa đõu quyõt tâm lõy.

Giõi truyõn thông giõi trí và giõi giáo dõc lõi Hoa Kỳ cũng chõng khá gõi hõi, mà còn mõn nguyõn khi lõp lõi, nõu không phõi là thêm mõm thêm muõi vào cái chuyện thõn thoõi do truyõn thông dõng lõi. Mõt cuõn sách sõ trung hõc đõõc sõ dõng rõng rãi lõi Mõi có chõõng sõ või Việt Nam không hõi nói đõn Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa, chõ viõt rõng: “Việt Nam hóa thõt bõi,” ngoài ra còn gom gõp hõi n 200 đõu khõng đõnh có thõi đõõc chõng minh là sai trái và mang hoàn toàn tính chõt đõn đõt lõi hõõng, trong 13 trang bài hõc. Có nói đõn või tõn công sang Cambodia, nhõng không nói gõi või viõc quân Việt Nam Cộng Hòa tham dõi đồng đõo hõi n lõi lõõng Hoa Kỳ, 29 ngàn quân so või 19,300 quân Mõi tham chỉõn. Sách cũng không nói lõi rõng trõõc khi chính thõc mõi chỉõn dõch, quân đõi Việt Nam Cộng Hòa đã tõn công trõõc vào các või trí phòng thõi cõa quân đõi Bõc Việt lõi Cambodia. Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa đã hoàn toàn vô hình, nhõi mõt đõ tài sõ đõõc trình bày nõi đây (trong cuõc hõi thõo).

Phim lõi nh và truyõn hình lõi càng tõ hõi n, mõc dù có đõõc mõt sõ phim tài liõu lõi ch sõ. Cõi cuõn phim “Bat 21”, nhõm miêu tõ cuõc tìm cõu trung tá Iceal Hambleton năm 1972, không thõi hiõi đõõc tõi sao đã loõi hõi n sõ kiõn là mõt chỉõn sĩ Ngõõi Nhái Việt Nam, Nguyễn Văn Kiết, ngõõi cùng thi hành công tác tìm cõu đó või ngõõi nhái Hoa Kỳ Tom Norris, đõõc tõng thõõng huy

chỗng US Navy Cross do số dũng cảm và anh hùng của Kitô. Làm sao công chúng có thể trông mong điều gì biết bao giờ khi mà chính “kiêm duyệt” trên tháp tùng đã bôi xóa tất cả và tống đùa vặt cõi hoà tống đồng mưu của Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa?

Sau cùng, còn phai nhìn nhau rằng Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa đã bỗng biến mất gánh nặng trùm kinh không thể nào vượt thoát: đó là một đòn minh bạo xứng, ngu dốt và gây rủi ro một cách đáng kinh ngạc, dù là hình thức cái chính phai Hoa Kỳ.

Một bài nghiên cứu chuyên đề toàn diện về điều tài này, và còn phải có bài nghiên cứu có tính cách tinh xác. Không một hành động nào đặc trưng ra điều chiến và giải quyết mòn ****. Không có con đòn này thì cuộc chiến tranh của Hà Nội đã không thể nào tiến hành được. Không một việc gì đặc biệt thi hành điều giao chiến với chiến tranh thông tin tuyên truyền-phản tuyên truyền đặc biệt hình thức giao chiến là điều vẫn, một trong những chiến lược quan trọng của Hà Nội, đặc biệt thi hành với những số liệu ghi rõ quyết xuất chúng. Không làm một việc gì mãi đến khi quan CORDS đặc thành lập để ra khỏi hoa chà và phản ứng hoảng động quân sự và bình tĩnh với một tình báo. Không làm một việc gì để khai triển một liên minh rộng lớn nhằm một chiến trường chung của người Việt, người Lào, người Cambodia và Thái Lan, chung lòng kẻ thù chung, trong khi Hà Nội đã làm điều này: thiến lập một cấu trúc chính trị chiến tranh Đông Dương nhằm kết hợp mọi ý chí vào một chiến lược gìn bảo cho toàn khu vực. Lý do vẫn lãnh đạo của Hoa Kỳ là mù lòa, lòng mờ vắng dại nhớ con heo trên tảng băng, nhở một con cóc vàng, rất giàu có nhưng cũng rất ngu đần. (Những điều này là những điều tôi viết bằng tiếng Việt)

Nhưng kể hoa chà, nhưng điều nghiên đi nghiên cứu dòng lịch sử khó có thể đặc biệt chung minh hoàn toàn chiến chiến, và có thể chiến tranh (Việt Nam đã qua) là một cuộc chiến không thể nào thắng được.

Có thể nhớ vay. Tuy nhiên những người Mĩ, người Úc đã phản ứng sát cánh nhau chiến hữu của họ trong Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa, “nhưng chiến hữu, bạn bè, giang hồ anh em ruột,” (viết tiếng Việt trong nguyên bản) mang trong lòng họ niềm buồn sâu xa vì đã thua cuộc, hay đã một biết bao bạn bè tên tuổi, một cảm niệm vinhద lòn lao cho việc đã có gặng đòn cho kẻ địch một thời gian tột đỉnh họ nhanh chóng ngay lập tức chiến thắng của Việt Nam, Lào, Cambodia và Thái Lan. Họ không bao giờ thúc đẩy vì những quan niệm tình yêu và đam mê chính trị họ giãi, nhưng đúng họ, là do số kính trọng và ngưỡng mộ đối với những người Đông Nam Á đã biết yêu quý xóm sỏi, những con người đã “thả bao vây giang sôn quê hương”.

Nhiều trang lách sõi còn chia đóc lõt ra, phún nhún sõi tióp núi cái khuynh h੢ng cóa Hoa Kó chó toàn nhún qua con mút ngúi Mó, bó lóc qua đón nhún cóa ngúi Mó. Một sõi sách vú nói đón Viật Nam nhú mút “giai đoạn thó thách đóy khú đau cóa Hoa Kó,” mà chóa túng mút lõi n húi xem ngúi Đông Nam Á dúa trói qua loúi thó thách khú đau núo. Đóy dúy nhúng dú kiún lóch sõi quý giúa và nhúng nét quan sát sõi c sõi o núm trong nhúng cuún sách đóc viút do ngúi Viật Nam (và cóa ngúi Lóo). Thiúu nhúng sách đó, khúng thó nào có đóc sõi hiúu biút toàn diún. Nhúng túc phúm cóa Lý Túng Bá, Hóa Mai Viật, Phúm Huón, Phan Nhút Nam, Trún Văn Nhút, và nhiúu ngúi khúc, đang kêu gào đòi đóc dúch thuút, cúng nhú húng chúc bài phú biún húng núm trên súch búo túp chí quún sõi và các sõi bún khúc. Nhiều bài trong đó mô tú nhúng trún đúnh, nhúng diún tiún và nhúng nhún cách, khúng hú đóc các sõi gia Hoa Kó biút đón. Không tham khúo nhúng nguún đó thì chúc chún là chún tranh Viật Nam, cúng lóch sõi chân thóc cóa Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa sõi múi bú chún vúi dúi túng lóp nú cóa nhúng chuyận hoang đóng, cóa sõi khúng thúng hiúu, và cóa sõi giú đúnh vúc cón có.

Bill Laurie – March 18, 2006;
Nguyận Tiận Viật chuyận dãch